

รายงานการรับคณะ

คณะอนุกรรมการ การจัดการคนพิการ โดย กรรมการการพัฒนาสังคมฯ วุฒิสภา
ณ โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดเชียงราย

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2563

ที่มาและความสำคัญ	นายวัลลภ ตังคณานุก์รัช ประธานกรรมการ การพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา ทำหนังสือ เรียนถึง ผอ.ศูนย์พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2563 เรื่อง นำ คณะกรรมการการพัฒนาสังคม จำนวน 15 คน ศึกษาดูงานเรื่องการ ดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระ บรมราชูปถัมภ์
วัตถุประสงค์	- ติดตามการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพชีวิตคนพิการของ คณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรีผู้สูงอายุคนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในจังหวัดเชียงราย และศึกษาแนวทางการดำเนินงานวิสาหกิจ กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรม ราชูปถัมภ์ที่คณะดูงานสามารถนำองค์ความรู้ไปขยายผลเพื่อสนับสนุนการทำ กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้ในอนาคต
ระดับ	ความสำคัญ : 5 ผู้บริหารระดับสูงเบอร์ 1,2 ของหน่วยงาน/องค์กร เนื้อหา: 2 ห้องเรียนเฉพาะเรื่อง รวม 7 คะแนน
องค์ประกอบคณะ	- ผู้นำคณะ นายมนต์เชียร บุญตัน กรรมการการพัฒนาสังคมฯ และประธานคณะ อนุกรรมการจัดการคนพิการ - ผู้พิการทางการมองเห็น จำนวน 3 ท่าน - ผู้พิการทางการได้ยินจำนวน 1 ท่าน - ล่ามภาษามือ 1 ท่าน - ผู้ประสานงานคณะ นางสาวพิมพ์ปฎิยา อติสิริวัชร 085-999-0726 รวมจำนวนคณะทั้งสิ้น 12 คน
เจ้าหน้าที่รับคณะ	ผู้ประสานงานของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ

	- นางสาวกนกวรรณ รัชตัญญิพย์ เจ้าหน้าที่เผยแพร่องค์ความรู้
แหล่งงบประมาณ สนับสนุน	ค่าใช้จ่ายเอง ลงรหัสงาน 912063149

1.กำหนดการ

คณะอนุกรรมการ กิจการคนพิการ โดย กรรมการการพัฒนาสังคมฯ วุฒิสภา
ณ โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงราย

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2563

วันที่/เวลา	กำหนดการ
วันเสาร์ที่ 7 พฤศจิกายน 2563	
09.00 – 11.30 น.	ศึกษาดูงาน ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย
11.30 – 12.30 น.	ออกเดินทางจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ไปยัง ร้านอาหาร บ้านางคำ ต. ห้วยไคร้
12.30 – 13.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ห้องอาหารข้างซอยบ้านางคำ
13.00 – 14.30 น.	ออกเดินทางไปยังศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานมือ
14.30 – 15.00 น.	เยี่ยมชมโรงงานคั่วกาแฟ
15.00 – 15.30 น.	เยี่ยมชมโรงงานทอผ้า
15.30 – 16.00 น.	เยี่ยมชมโรงงานกระดาษสา
16.00 น.	เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

1. สรุปกิจกรรม

เยี่ยมชมโรงงานทอผ้า

โครงการพัฒนาตอยตุงฯ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2531 บนพื้นที่โครงการครอบคลุม 150 ตารางกิโลเมตร ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย ๒๙ หมู่บ้าน ๖ ชนเผ่า คือ อาข่า ลาหู่ ไทใหญ่ ไทลื้อ ลัวะ และจีนยูนนาน ก่อนที่จะมีโครงการนี้ ชาวบ้านทั้ง ๖ เผ่า เกือบทั้งหมดบนดอยตุงนี้ ไม่มีสัญชาติ ไม่มีสาธารณูปโภคพื้นฐาน และไม่ได้รับการสนับสนุนใดๆ จากภาครัฐ ทั้งยังมีกลุ่มติดอาวุธครอบครองพื้นที่บางส่วน ทำให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่สามารถเข้ามาพัฒนาได้

สมเด็จพระราชดำเนินมาดอยตุง มีพระราชดำริที่จะทรงปลูกป่าบนพื้นที่ดอยตุง ทรงทอดพระเนตรเห็นความทุกข์ยากของชาวบ้านบนดอยตุงมีคุณภาพ ชีวิตที่ไม่ดี ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทรงเห็นรากเหง้าของปัญหาที่เกิดขึ้นว่ามีสาเหตุมา

จากความเจ็บป่วย ความยากจน ความไม่รู้ การขาดโอกาสและทางเลือกในการดำรงชีวิต พระองค์ท่านจึงมีพระราชดำริประสงค์ที่จะฟื้นฟูดอยตุงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เริ่มจากการปลูกป่า ใช้การปลูกป่ากลยุทธ์ในการสร้างงาน สร้างรายได้ ยุติสิ่งผิดกฎหมายให้ถูกกฎหมาย ทำให้ชน ชาวบ้านในพื้นที่ดอยตุงมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามแนวทางที่สมเด็จพระราชทานไว้ ช่วยเขาให้เขาช่วยตัวเองได้ ให้คนอยู่ร่วมกับป่าและธรรมชาติได้อย่างมีสำนึกและพึ่งพาอาศัยกัน

ศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานมือ ถือเป็นสถานที่ที่สร้างงาน สร้างรายได้ทางหนึ่งให้แก่ชาวบ้าน โดยเฉพาะผู้หญิง เกิดขึ้นเมื่อปี 2533 โดยทางโครงการช่วยชาวบ้านต่อยอดทักษะและภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิม เน้นการแปรรูป และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ โดยอิงตามความต้องการของตลาด โดยคำนึงถึงศักยภาพของคน และพื้นที่เกิดการสร้างงานที่หลากหลายให้คนทุกเพศทุกวัยด้วย ในขณะที่ผู้ชายออกไปปลูกป่าและทำการเกษตร ผู้หญิงตั้งแต่รุ่นสาวไปถึงรุ่นยาย ก็ได้ใช้ศักยภาพด้านงานมือ เพิ่มพูนรายได้ให้ครอบครัว และทุกคนจะได้กลับมาอยู่ร่วมกันพร้อมหน้ามีความสุขตามอัตภาพ ศูนย์นี้จึงเกิดขึ้นเป็นโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพสุจริตของชาวบ้าน เมื่อปากท้องอิ่มถึงจะเริ่มการพัฒนาให้ชาวบ้านสามารถเลี้ยงตนเองได้อย่างยั่งยืน

ในวันนี้ศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานมือทำให้ชาวบ้านดอยตุงกลายมาเป็นช่างฝีมือ ผลิตผลงานที่มีคุณภาพ มีอาชีพที่สุจริตทำ สร้างรายได้อย่างมั่นคง ได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันทั้งครอบครัว ลูกหลานได้มีโอกาส และที่สำคัญคือ มีชีวิตที่มีศักดิ์ศรี และมีอนาคต เมื่อคนอยู่ดีมีสุขแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องบุกรุกป่า หรือประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายอีกต่อไป

เยี่ยมชมโรงงานกระดาษสา

ผู้พิการทางสายตาทดลองสัมผัส อุปกรณ์ใช้ทำกระดาษสาแบบญี่ปุ่น (ที่ซื่อนกระดาษสาทำจากไม้ไผ่เชกิ)

ผู้พิการทางสายตา ทดลองสัมผัส วัตถุดิบทำกระดาษสา (เปลือกปอสาแห้ง)

กระดาษสา คือ กระดาษที่ผลิตจากเยื่อเปลือกของต้นปอสา ซึ่งเป็นต้นไม้ในตระกูลเดียวกันกับต้นหม่อน หรือ มัลเบอร์รี่ เป็นพืชท้องถิ่นที่ขึ้นอยู่ทั่วไปทางภาคเหนือ และในป่าดอยตุงก็มีต้นปอสาอยู่จำนวนมาก

โรงงานผลิตกระดาษสาแห่งนี้เกิดขึ้นได้เพราะต้นปอสานี้มีอยู่ทั่วไป ชาวบ้านสามารถจะตัดกิ่งของต้นปอสา ลอกเปลือกออก เอาเส้นใยมาขายเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัวได้ และยังช่วยดูแลต้นสาและต้นไม้อื่นๆ โดยไม่ตัดทำลาย เมื่อชาวบ้านตัดกิ่งอ่อนและนำไปลอกเปลือก ต้นก็จะแตกกิ่งงอกมาใหม่ภายในสามเดือน ก็เป็นการใช้ต้นสาอย่างยั่งยืน

ลำดับ	คำถาม	คำตอบ
1	วัตถุดิบที่ใช้ในการทำกระดาษสาแบบไทย และกระดาษสาแบบญี่ปุ่นต่างกันหรือไม่	วัตถุดิบที่ใช้ทำกระดาษสาไทยก็คือเส้นใยจากเปลือกของต้นปอสาที่มีคุณลักษณะคล้ายกับเปลือกไม้ที่ใช้ทำกระดาษสาญี่ปุ่น โดยความแตกต่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนของการผลิตกระดาษทั้ง 2 ประเภท คืออุปกรณ์ที่ใช้และกระบวนการผลิต บางขั้นตอน เช่นกระดาษสาไทยเมื่อซัอนได้ตามต้องการแล้วก็ต้องนำไปตากแดดให้แห้งสนิทซึ่งต้องใช้เวลาหลายวัน ส่วนกระดาษสาญี่ปุ่นสามารถตากบนแผ่นเหล็กร้อนตากกระดาษสา ทำให้กระดาษสาแห้งได้เร็วภายใน 10 – 15 นาที
2	นอกจากเส้นใยจากเปลือกของต้นปอสาแล้วโรงงานกระดาษสาเคยใช้เส้นใยอื่นๆ มาใช้ทำกระดาษสาหรือไม่	เนื่องจากเส้นใยที่ใช้ทำกระดาษสาได้ดีที่สุด คือเส้นใยจากเปลือกของต้นปอสา โรงงานฯ จึงใช้เส้นใยจากเปลือกของต้นปอสาเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตกระดาษสา แต่เคยมีการทดลองผสมเยื่อของหญ้าแฝกลงไปในระหว่างการผลิตกระดาษสาเพื่อให้ชิ้นงานมีความสวยงาม
3	มีการนำวัสดุจากธรรมชาติมาใช้ในการตกแต่งกระดาษสาหรือไม่	โรงงานกระดาษสาเคยมีการทดลองนำ กลีบดอกไม้สดไปไม้แห้ง และกิ่งไม้เล็กๆ มาใช้เป็นของตกแต่งให้กับกระดาษสา และพบว่ามียูรูปแบบที่ไม่แตกต่างจากการผลิตกระดาษสาทั่วไปจึงได้ลองนำเอาวัตถุดิบเหลือใช้จากโรงงานอื่นๆ ในศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานฝีมือมาทดลอง

		ตกแต่งกระดาษสาด้วย เช่น กากกะลากาแฟจากโรงสี กาแฟ เศษด้ายและเศษผ้าจากโรงงานทอผ้า ในการผลิต กระดาษสา
--	--	--

เยี่ยมชมโรงงานคั่วกาแฟ

นอกจากการส่งเสริมงานอาชีพด้านงานหัตถกรรมแล้วมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ได้ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจจนสามารถสร้างรายได้และอาชีพให้กับชุมชนเพิ่มขึ้น เพราะต้นกาแฟอาราบิกาสสามารถเติบโตได้ดีภายใต้ร่มไม้ใหญ่ ไม่ต้องตัดต้นไม้เพื่อทำการปลูก แต่อาศัยไม้ใหญ่เป็นร่มเงาให้กับต้นกาแฟ

กาแฟดอยตุงปลูกบนพื้นที่ ที่ระดับความสูง 800 เมตรขึ้นไปถึง 1,000 เมตร เริ่มตั้งแต่ศึกษาพื้นที่เพาะปลูก สายพันธุ์กาแฟที่เหมาะสม และการเก็บเกี่ยวเฉพาะผลที่สุกกำลังดีด้วยมือที่ละเอียด เพื่อรักษารสชาติและคุณภาพของกาแฟในแบบของดอยตุง กาแฟจะให้ผลผลิตตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคมจนถึงเดือนมกราคม ชาวบ้านจะเก็บผลกาแฟสุกที่เรียกว่า เชอรี่และส่งมาที่โรงงาน เพื่อทำการสีเปลือกผลเชอรี่สุก ต้องแปรรูปภายใน 24 ชั่วโมง มิฉะนั้นผลสุกมีน้ำตาลมากหากทิ้งไว้นานจะเริ่มบูดทำให้กาแฟเสีย ผลที่สุกของกาแฟจะนำมาเอาเนื้อออกให้เหลือแต่เมล็ดภายใน จากนั้น นำเมล็ดกาแฟที่เปียกอยู่มาตากบนลาน การตากต้องหมั่นกลับเมล็ดกาแฟเพื่อให้เมล็ดกาแฟมีความชื้นที่แห้งดีแล้วจึงเก็บใส่กระสอบไว้ใช้ทั้งปี

ชาวบ้านเจ้าของสวนกาแฟ ไม่จำเป็นต้องจำหน่ายเมล็ดกาแฟให้กับโครงการเพียงอย่างเดียว หากชาวบ้านมีกำลังเพียงพอที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ เช่น สีกาแฟเอง คั่วกาแฟจำหน่ายเอง หรือมีร้านค้าของตนเองก็สามารถทำได้เพราะนั่นจะเป็นเครื่องบ่งชี้ได้ว่า ชาวบ้านมีศักยภาพสามารถช่วยเหลือตนเองได้

ศึกษาดูงานโรงงานคั่วกาแฟ ณ ศูนย์ผลิตและจำหน่ายงานมือ

นายมนต์เพชร บุญตัน กรรมการการพัฒนาสังคมฯ มอบของที่ระลึก

ลำดับ	คำถาม	คำตอบ
1	หากไม่มีเครื่องคั่วกาแฟ สามารถใช้กระทะคั่วเมล็ดกาแฟแทนได้หรือไม่	การคั่วเมล็ดกาแฟด้วยกระทะสามารถทำได้ แต่ไม่แนะนำเนื่องจากการคั่วด้วยกระทะนั้นไม่สามารถควบคุมความร้อนได้ หากความร้อนไม่เท่ากัน การสุกและสีของเมล็ดที่คั่วจะไม่เท่ากัน ส่งผลถึงรสชาติและกลิ่นหอมของกาแฟ
2	ทำไมต้องแยกขนาดของเมล็ดกาแฟหลังจากที่สีเอากะลาออกแล้ว	การแยกขนาดของเมล็ด มีความจำเป็นเพราะเมล็ดกาแฟที่มีขนาดต่างกัน เมื่อนำไปคั่วจะทำให้การกาแฟคั่วสุกไม่เท่ากัน เช่น ขนาดเมล็ดใหญ่กว่าสุกช้า เมล็ดที่เล็กอาจจะไหม้ก่อน เกิดปัญหาด้านรสชาติ เป็นต้น

ภาคผนวก

รายนามคณะเดินทางลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
วุฒิสภา

ระหว่างวันที่ ๕ – ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ณ จังหวัดเชียงราย

๑. นายมนเทียร บุญตัน	กรรมการการพัฒนาสังคมฯ
และประธานคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ
(หัวหน้าคณะเดินทาง)
๒. ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์	รองประธานคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ
คนที่สอง
๓. นายสุพล บริสุทธิ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ
๔. นายเอกกมล แพทยานันท์	ผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ
และที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ
๕. นางอาทิตยา นรารวัชร	นักวิชาการประจำคณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ
และอนุกรรมการกิจการคนพิการ
๖. นางสาววันทนี พันธ์ชาติ	อนุกรรมการกิจการคนพิการ
๗. นายสุชาติ โอวาทวรรณสกุล	อนุกรรมการกิจการคนพิการ
๘. นายวิฑูต บุณนาค	อนุกรรมการกิจการคนพิการ
๙. นายรัตน์ กิจธรรม	อนุกรรมการกิจการคนพิการ
๑๐. นางสาวพิมพ์ปฎา อติสิริวัชร	เจ้าหน้าที่ประจำคณะกรรมการ
(เลขานุการคณะเดินทาง)
๑๑. นางสาวนิตา ศรีอุตะ	เจ้าหน้าที่ประจำคณะกรรมการ
(ผู้ช่วยเลขานุการคณะเดินทาง)
๑๒. นางสาววรลักษณ์ ขวัญสุ	ล่ามภาษามือ
(ให้บริการอนุกรรมการ นายวิฑูต บุณนาค)

หมายเหตุ : หมายเลข ๑ – ๒ และ ๔ เป็นคนพิการทางการเห็น และหมายเลข ๘ เป็นคนพิการทางการได้ยิน
(ข้อมูล ณ วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๓)